

Daugavpils apkaimju iedzīvotāju uzskati par dažādām sabiedrības grupām

Pētījuma rezultāti

Vitālijs Meinerts

Daugavpils, 2026

Citēšanai: **Meinerts, V. (2026). Daugavpils apkaimju iedzīvotāju uzskati par dažādām sabiedrības grupām: pētījuma rezultāti. Biedrība Cita Daugavpils.**

Pētījuma eksperte: **Vita Jermolova**

Ziņojuma teksta korektore: **Inga Belousa**

Ziņojuma izdevuma dizainere: **Solvita Kukle-Litavniece**

Biedrības Cita Daugavpils projekta "Citi runā, mēs darām: biedrības Cita Daugavpils kapacitātes stiprināšana" (2026.LV/NVOF/MIC/161/L53) vadītāja: **Dace Ivanova**

Šis izdevums ir licencēts ar Radošās kopienas (Creative Commons jeb CC) licenci CC BY-NC-ND 4.0. **Attiecinājums-Nekomerciāls-Bez atvasinājumiem 4.0 Starptautisks,** kas ļauj izdevumu koplietot, atsaucoties uz izdevēju Cita Daugavpils, tikai nekomerciālām vajadzībām un bez pārveidošanas.

Daugavpils apkaimju iedzīvotāju uzskatu par dažādām sabiedrības grupām aptauja ir veikta projekta **Citi runā, mēs darām: biedrības Cita Daugavpils kapacitātes stiprināšana** (2026.LV/NVOF/MIC/161/L53) ietvaros, ko ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem īstenojām no 2026.gada 1. janvāra līdz 31. oktobrim. Par biedrības Cita Daugavpils darbības stratēģijas 2027. – 2030. gadam izstrādes procesu un saturu atbild biedrība Cita Daugavpils.

Sabiedrības integrācijas fonds

CITA DAUGAVPILS

Saturs

1. Ievads 4

1.1. Aptaujas aktualitāte un motivācija 4
1.2. Tehniskais priekšvārds 4
1.3. Darba mērķis un uzdevumi 5
1.4. Darba hipotēze 5

2. Metodika 6

2.1. Pētījuma veids 6
2.2. Aktivitātes periods un darba posmi 6
2.3. Atbilžu skala un IUI 7
2.4. Datu salīdzināšana un ierobežojumi 8

3. Datu analīze 9

3.1. Attieksme pret 13 sabiedrības grupām un tēmām 9
3.2. Vecuma grupas 10
3.3. Dzimuma un seksuālās orientācijas grupas 11
3.4. Lingvistiskās grupas 12
3.5. Nodarbošanās un sociālie statusi 12
3.6. Pašu norādītās veselības un funkcionēšanas grūtības 13
3.7. Vairāku pazīmju kombinācijas 14
3.8. Apkaimju kopējais un tematiskais salīdzinājums 14
3.9. Apkaimju sociālekonomiskais konteksts 16
3.10. Mazāk pārstāvētās apkaimes 16
3.11. Vardarbības pieredze 16
3.12. Vardarbības pieredzes saistība ar uzskatiem un respondentu grupām 18
3.13. Vardarbības pieredze apkaimju respondentu grupās 20

4. Datu interpretācija 21

4.1. Tiesību atbalsts un ikdienas stereotipi 21
4.2. Respondentu sastāvs un apkaimju atšķirības 21
4.3. Vardarbības pieredzes interpretācija 21
4.4. Ko apkaimju pieeja dod līdzdalībai 22
4.5. Turpmākā datu izmantošana 22

5. Secinājumi 23

Izmantotie avoti 24

1. Ievads

1.1. Aptaujas aktualitāte un motivācija

Iekļaujoša sabiedriskā vide nozīmē, ka cilvēkiem ir iespēja piedalīties sabiedrības un kopienas dzīvē, paust viedokli un izmantot pakalpojumus, nesaskaroties ar pazemošanu vai nepamatotiem ierobežojumiem. Šādas vides veidošanā nozīme ir gan fiziskai un finansiālai pieejamībai, gan cilvēku savstarpējām attiecībām un attieksmei vienam pret otru. Tāpēc biedrība Cita Daugavpils veica aptauju par Daugavpils iedzīvotāju uzskatiem par dažādām sabiedrības grupām. Pētījuma rezultāti tika izvērtēti Daugavpils pilsētas apkaimju griezumā.

Biedrības iecere idejiski veidojās saistībā ar Daugavpils Eiropas kultūras galvaspilsētas 2027. gada pieteikuma gatavošanas laikā aktualizēto sabiedrības līdzdalību, iekļaušanu, darbu ar "neredzamām" un riska grupām. Šīs ieceres turpināšanai nozīmīgs atskaites punkts ir Ginta Klāsona, Annas Seleckas un Agneses Hermanes 2022. gada pētījums "Latgales iedzīvotāju ar ierobežotām iespējām iesaiste kultūras norisēs". Tajā izcelta pieejamas informācijas, uzticēšanās, piederības un drošības sajūtas nozīme, kā arī vajadzība pēc personiska uzaicinājuma un iespējām aktīvi līdzdarboties [skat., 1. avota 2. – 6. lpp.].

2022. gada pētījums aptver kultūras pieejamību un sociālās atstumtības riskam pakļauto grupu līdzdalības šķēršļus. Savukārt šī aptauja papildina vietējās izpētes bāzi ar dažādu sabiedrības grupu vērtējumu arī apkaimju griezumā. Vajadzība pēc šādiem datiem ir saistīta ar to, ka nozaru pētījumi vien nesniedz salīdzināmu priekšstatu par iedzīvotāju attieksmi pret visām šajā anketā aplūkotajām grupām un tās saistību ar personisko pieredzi. Tomēr jāpiebilst, ka pētījumu nepietiekamība šajā darbā ir saprasta kā konkrētu salīdzināmu datu trūkums, nevis apgalvojums, ka Daugavpilī sociālā iekļaušana iepriekš nav pētīta.

Aptaujas tematiskais tvērums atbilst biedrības Cita Daugavpils darbības stratēģijas 2027. – 2030. gada virsmērķim – līdzdalības kultūras veicināšanai. Tas īpaši saistās ar cilvēku informēšanu un iedrošināšanu paust viedokli, cilvēktiesību aizsardzību, sociālo iekļautību un integrāciju, kā arī apkaimju kopienu veidošanu. Stratēģijā biedrība plāno mazināt stereotipus, uzlabot izpratni par marģinalizētu grupu pieredzi un veidot drošākas līdzdalības iespējas [skat., 2. avota 5. – 15. lpp.]. Tāpēc šis pētījums veido informatīvo balstu arī biedrības stratēģijas īstenošanai.

1.2. Tehniskais priekšvārds

IUI ir iekļaujošu uzskatu indekss jeb šajā darbā lietotais iekļaujošas domāšanas, atvērtības un tolerances pret sabiedrības grupām rādītājs. Tas raksturo, cik lielā mērā atbildes uz atlasītajiem apgalvojumiem atbalsta vienlīdzīgas iespējas un personisko brīvību vai, pretēji, stereotipus un ierobežojumus. IUI izteikts punktos no 0 līdz 100. Svarīgi, ka 59,8 punkti nenozīmē, ka 59,8 % cilvēku ir toleranti – IUI ir izmērāms punktos. Procenti, savukārt, parāda noteiktas atbildes vai pazīmes īpatsvaru konkrētajā atbilžu kopā.

Aptaujas A sadaļa raksturo respondentu uzskatus, B sadaļa respondentus pašus respondentu un C sadaļa viņu norādīto vardarbības pieredzi. Pie A sadaļas apgalvojumiem tabulās pluszīme (+) norāda, ka piekrišana indeksā vērtēta kā iekļaujošāka, bet mīnuszīme (-), ka tā atbalsta stereotipu vai ierobežojumu. Apkaimju tematisko galējību diagrammās šīm zīmēm ir cita nozīme: tās apzīmē attiecīgi augstāko un zemāko rezultātu salīdzināmajās apkaimēs.

Aptaujas rezultāti attiecas uz aptaujātajiem, nevis automātiski uz visiem Daugavpils vai konkrētas apkaimes iedzīvotājiem. Tie sniedz pamatu turpmākai izpētei un darbam ar kopienām, taču neļauj droši noteikt cilvēku faktisko rīcību, viņu politiski ideoloģisko piederību vai vietējo noziedzības līmeni, tas ir, šīs aptaujas kontekstā datus vajag uztvert kā sabiedrības tolerances aptuvenas noskaidrotās tendences Daugavpilī.

1.3. Darba mērķis un uzdevumi

Darba mērķis ir aprakstīt aptaujas dalībnieku attieksmi pret 13 izvēlētām sabiedrības grupām un tēmām, salīdzināt atbildes dažādās respondentu un apkaimju grupās un izvērtēt to saistību ar pašu respondentu norādīto vardarbības pieredzi.

1. Apkopot A sadaļas atbildes un raksturot iekļaujošu uzskatu indeksu katrā no 13 tēmām;
2. Salīdzināt rezultātus pēc vecuma, dzimšanas brīdī piešķirtā dzimuma, dzimumidentitātes, seksuālās orientācijas, valodu lietojuma, nodarbošanās un citām B sadaļas pazīmēm;
3. Salīdzināt pietiekami pārstāvēto apkaimju respondentu rezultātus, norādot arī nepietiekami pārstāvētās teritorijas;
4. Raksturot C sadaļā atzīmētos vardarbības veidus, vidi un iespējamos saistītos faktorus un salīdzināt atbildes ar IUI;
5. Formulēt secinājumus un praktiskus datu izmantošanas virzienus biedrības darbam.

1.4. Darba hipotēze

Datu analīzē vērtētā darba hipotēze: respondentu vidējais IUI atšķiras starp apkaimju un sociāldemogrāfiskajām grupām, un respondentiem, kuri nepārprotami norādījuši vardarbības pieredzi, vidējais IUI ir augstāks nekā tiem, kuri norādījuši tikai tās nepiedzīvošanu. Hipotēze pētījumā ir vērtēta aprakstoši.

2. Metodika

2.1. Pētījuma veids

Aptauja ir kādā datu vākšanas periodā veikta aprakstoša kvantitatīva viedokļu un pieredzes izpēte ar respondentu brīvprātīgu pašatlasi. Analīzē apkopota 251 pilngadīga cilvēka atbilde no 20 Daugavpils apkaimēm. Atbildes saņemtas no 2026. gada 5. jūlija līdz 4. oktobrim. Dalībnieki paši izvēlējās aizpildīt aptauju.

A sadaļā vērtēti apgalvojumi par 13 sabiedrības grupām: sievietes, vīrieši, bērni un pusaudži (nepilngadīgie), seniori, cilvēki ar veselības traucējumiem un attīstības īpatnībām, LGBTK+, kara bēgļi no Ukrainas, imigranti no Āzijas un Āfrikas, trūcīgie un bezpajumtnieki, krievi un krievvalodīgie, Latvijas nepilsoņi, ticīgie un reliģijas loma sabiedrības dzīvē, cilvēki ar kriminālu pagātni un pieredzi. Tēmu saīsinātie nosaukumi diagrammās ne vienmēr aptver visu apgalvojumu saturu.

B sadaļā cilvēki raksturoja savas sociāldemogrāfiskās pazīmes: nodarbošanos, sociālos un juridiskos statusus, sabiedrisko līdzdalību, veselības vai funkcionēšanas grūtības un ikdienā lietotās valodas. Dzimšanas brīdī piešķirtais dzimums un pašreizējā dzimumidentitāte analizēti kā atsevišķas pazīmes, jo praktiski tas nav viens un tas pats. Valodu lietojums nav uzskatāms par pilnvērtīgu tautības mērījumu, jo etniska piederība bieži vien nav zināma bez pilnvērtīga DNS testa veikšanas.

C sadaļā apkopota pašu norādīta vardarbības pieredze visas dzīves laikā: piedzīvotie vardarbības veidi, vide (vieta vai atmosfēra), kurā notika vardarbība un faktori, kas, pēc respondenta domām, varēja būt saistīti ar viņam nodarīto vardarbību. Uz sensitīvajiem jautājumiem bija iespēja neatbildēt. Veselības un ar traumu saistītās atbildes ir cilvēku subjektīvs pašvērtējums, jo nav zināma respondentu oficiāla medicīniskā diagnoze un dokumentēta pieredze.

2.2. Aktivitātes periods un darba posmi

Aptauja īstenota projekta "Citi runā, mēs darām: biedrības Cita Daugavpils kapacitātes stiprināšana" 4.aktivitātes ietvaros. Tās sagatavošanas, datu vākšanas, analīzes un rezultātu komunikācijas periods bija no 2026. gada 30. janvāra līdz 10. oktobrim. Darba plānu veidoja deviņi savstarpēji secīgi posmi:

1. ***Pilotversijas sagatavošana:*** 30. – 31. janvāris, koordinators sagatavoja aptaujas pilotversiju;
2. ***Pilotversijas apspriešana:*** 7. februāris, pilotversijas apspriešana ar aptaujas ekspertu;
3. ***Pilotaptauja un precizējumu apspriešana:*** 17. – 22. jūnijs, anketas validēšana biedrības kopienā un otrā konsultācija par rezultātiem un uzlabojumiem pēc anketas pilotversijas izmēģināšanas;
4. ***Publiskās komunikācijas sagatavošana:*** 22. – 28. jūnijs, preses relīzes teksta par aptaujas sākumu izstrāde un trešā konsultācija ar ekspertu;
5. ***Pamataptaujas uzsākšana un dalībnieku uzrunāšana:*** 5. jūlijs, anketas atvēršana;
6. ***Datu vākšana un atkārtota informēšana:*** 10. jūlijs – 18. septembris, katru piektdienu plkst., 15.00 – 19.00 respondentu uzņemšana aptaujas aizpildīšanai (Dienvidlatgales NVO centra biroja telpās, Rīgas ielā 58);

7. ***Datu vākšanas noslēgums:*** 4. oktobris, datu vākšanas perioda noslēgums;
8. ***Datu apkopošana, analīze un interpretācija:*** 8. oktobris, ceturtā konsultācija ar ekspertu;
9. ***Rezultātu publiskošanas sagatavošana:*** 10. oktobris, eksperts sagatavoja preses relīzes tekstu par aptaujas rezultātiem.

Ir jāatzīst, ka sestajā posmā niecīgs respondentu skaits ieradās aizpildīt anketu uz medijos norādīto adresi (Rīgas iela 58). Šī iemesla dēļ papildus dalībnieku piesaistē tika izmantotas sekojošās informācijas par aptaujas norisi izplatīšanas metodes, kuras netika sākotnēji plānotas:

1. Koordinators nosūtīja ap 200 e-pasta uzaicinājumiem piedalīties aptaujā dažādām Daugavpils valstspilsētas teritorijā esošām valstiskajām, pašvaldības, privātajām organizācijām, uzņēmumiem un biedrībām;
2. Infolapiņu par aptaujas norisi un QR kodu uz aptauju izdalīšana Zinātnieku nakts pasākuma laikā Daugavpils Universitātē;
3. Personiska Citas Daugavpils biedru paziņu, ģimenes locekļu, draugu un darba kolēģu uzrunāšana dalībai aptaujā. Šāda pieeja paplašināja sasniedzamo cilvēku loku, taču pastiprināja personisko kontaktu tīklu ietekmi uz izlases sastāvu;
4. Infolapiņas tika izdalītas 18. septembrī uz Rīgas ielas garāmgājējiem.

Aptaujas sagatavošana un norise laikā pārklājās ar biedrības stratēģijas izstrādi, kas ietvēra kopienas aptauju, domnīcu un tematiskās darba grupas. Stratēģija apstiprināta 2026. gada 17. augustā, bet publiskota 17. oktobrī. Tādēļ aptaujas rezultāti tika izmantoti stratēģijas īstenošanas prioritāšu un ikgadējā darba plāna precizēšanai.

2.3. Atbilžu skala un IUI

A sadaļā atbildēs ir izmantota piecu punktu piekrišanas skala, kur 1 ir pilnīgi nepiekrītu, bet 5 — pilnīgi piekrītu. Atbilde 3 ir skalas viduspunkts, kurš var būt vienlaicīgi interpretējams kā "es nezinu atbildi" vai "man ir vienalga", tāpēc 3 skaitās ka neitrāls viduspunkts. Aprēķinot piekrišanas īpatsvaru atbildēs, ir apvienotas atbildes 4 un 5, bet nepiekrišanas īpatsvarā ir apvienotas atbildes 1 un 2.

IUI atbilžu gradācija ir veidota tā, lai augstāka vērtība nozīmētu tādu nostāju, kura ir vistolerantākā. Lineārā pārrēķinā pozitīvas ievirzes apgalvojumiem atbildes 1, 2, 3, 4 un 5 atbilst 0, 25, 50, 75 un 100 punktiem; negatīvas ievirzes apgalvojumiem secība ir pretēja — 100, 75, 50, 25 un 0 punkti. Visām 13 tēmām kopējā indeksā ir vienāds svars. B un C sadaļas atbildes IUI aprēķinā netiek ieskaitītas, jo tur bija cita atbilžu sistēma.

IUI ir darba autora veidots aprakstošs rādītājs, nevis standartizēts personības, politisko uzskatu vai diskriminējošas uzvedības tests. Īpaši piesardzīgi jāinterpretē tēmas, kurās vienlaikus aplūkotas cilvēku tiesības, priekšstati par grupu un attieksme pret valsts politiku vai reliģijas institūciju lomu. IUI pēc būtības apraksta respondentu toleranci pret noteiktu grupu vai tēmu, balstoties uz aptaujas apgalvojumiem.

Diagrammās izmantoti pieci vienāda platuma 20 punktu intervāli. Robežas nosaka pirms noapaļošanas; 20, 40, 60 un 80 punkti ietilpst nākamajā intervālā, bet 100 punkti — pēdējā.

- No 0 līdz 20 punktiem – ***izteikts konservatīvisms***, sarkanā krāsa. Interpretējams kā vislielākā piekrišana ierobežojošiem un stereotipiskiem uzskatiem.
- No 20,1 līdz 40 punktiem – ***konservatīvs centrisms***, oranžā krāsa. Atbildēs biežāk dominē stereotipiska uztvere, bet dažās tēmās vai jautājumos ir vērojama salīdzinoša tolerance.
- No 40,1 līdz 60 punktiem – ***centrisms***, dzeltenā krāsa. Šāds rezultāts interpretējams dažādi, jo respondentiem tas bija vērojams dažādu iemeslu dēļ: dzeltens rezultāts var nozīmēt indiferenci (vienaldzību) pret daudziem jautājumiem, tas var nozīmēt diezgan lielu ekstrēmu skaitu (polāru uzskatu) esamību dažādu grupu ietvaros, taču bija arī gadījumi, kad respondenti apmēram pret pusi grupu un tēmu ir konservatīvi, bet pret citu grupu kopumu – liberāli noskaņoti.
- No 60,1 līdz 80 punktiem – ***liberāls centrisms***, zilā krāsa. Atbildēs biežāk dominē iekļaujošāka uztvere, taču reizēm respondenti parāda izteiktu konservatīvu nostāju kādā no tēmām vai apgalvojumiem.
- No 80,1 līdz 100 punktiem – ***izteikts liberālisms***, zaļā krāsa. Interpretējams kā ļoti atvērta dažādu sabiedrības grupu un viegla dažādu tēmu uztvere.

Šie apzīmējumi ir nosacīti salīdzinājuma līdzekļi. Tie nenosaka respondenta politisko pašidentifikāciju, un konservatīvisms vai liberālisms ārpus šīs anketas var ietvert daudz plašāku uzskatu kopumu.

C sadaļas diagrammās attēlots respondentu norādītās pieredzes īpatsvars. Uz ass 0,2 atbilst 20 %. Šajās diagrammās zaļā krāsa apzīmē zemāku, bet sarkanā – augstāku īpatsvaru un šajās diagrammās krāsas neraksturo IUI vai politisko uzskatu ievirzi.

2.4. Datu salīdzināšana un ierobežojumi

Galvenajā apkaimju salīdzinājumā iekļautas astoņas apkaimes, jo no tām piedalījās vismaz 10 respondenti. Tas ir praktisks šī ziņojuma atlases nosacījums. Izlases pārstāvniecību nosaka atlases veids un sastāvs, nevis tas, vai aptaujāts noteikts procents no pilsētas iedzīvotājiem.

Vairāku atbilžu jautājumos viena persona var piederēt vairākām grupām, tāpēc grupu skaitu un procentu summa var pārsniegt kopējo dalībnieku skaitu vai 100 %. C1 apakšsadaļā kopējos īpatsvaros saglabātas norādītās izvēles, arī tad, ja vienā atbildē ir savstarpēji pretrunīgas atzīmes. IUI salīdzinājumam pēc vardarbības pieredzes izmantotas 154 nepārprotamas atbildes ar pieredzi un 77 atbildes, kurās atzīmēta tikai vardarbības nepiedzīvošana, bet pārējās 20 atbildes šajā salīdzinājumā nav iekļautas.

Procentiem izmantots pie konkrētā rezultāta norādītais saucējs: visi 251 respondenti, attiecīga apakšgrupa vai konkrētas apkaimes respondenti. Vērtības noapaļotas līdz vienai zīmei aiz komata. Nelielās grupās viena atbilde var būtiski mainīt gan vidējo, gan procentuālo īpatsvaru, tas ir, jo lielāka izlase, jo drošāk ir interpretējama attiecīgas izlases analīze.

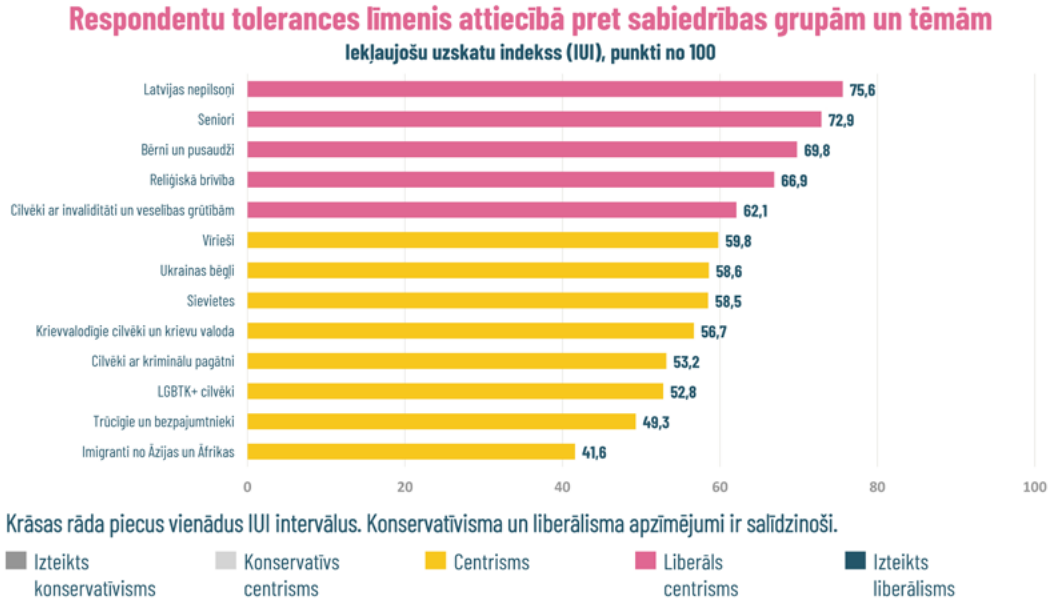
Analīze ir aprakstoša. Salīdzinājumi nav pielāgoti vienlaikus vecumam, izglītībai, valodai un citām iespējamām atšķirībām, tāpēc atsevišķas pazīmes patstāvīga ietekme nav noteikta. "Sociāli vēlamas atbildes" n respondentiem, atmiņas atšķirības par vardarbības pieredzi, nevienāda vardarbības atpazīšana un gatavība par to stāstīt var ietekmēt rezultātus. C sadaļa nenosaka notikumu laiku vai vietu Daugavpilī vai tās apkaimēs un nav izmantojama vietējās noziedzības mērīšanai.

3. Datu analīze

3.1. Attieksme pret 13 sabiedrības grupām un tēmām

Kopējais IUI ir 59,8 punkti no 100. Augstākie vidējie attieksmes rādītāji ir pret ir Latvijas nepilsoņiem (75,6), senioriem (72,9) un bērniem un pusaudžiem (69,8). Zemākie vidējie ir attieksmē pret imigrantiem no Āzijas un Āfrikas (41,6), trūcīgajiem un bezpajumtniekiem (49,3) un LGBTK+ cilvēkiem (52,8).

Respondentu tolerances līmenis attiecībā pret sabiedrības grupām un tēmām
Iekļaujošu uzskatu indekss (IUI), punkti no 100

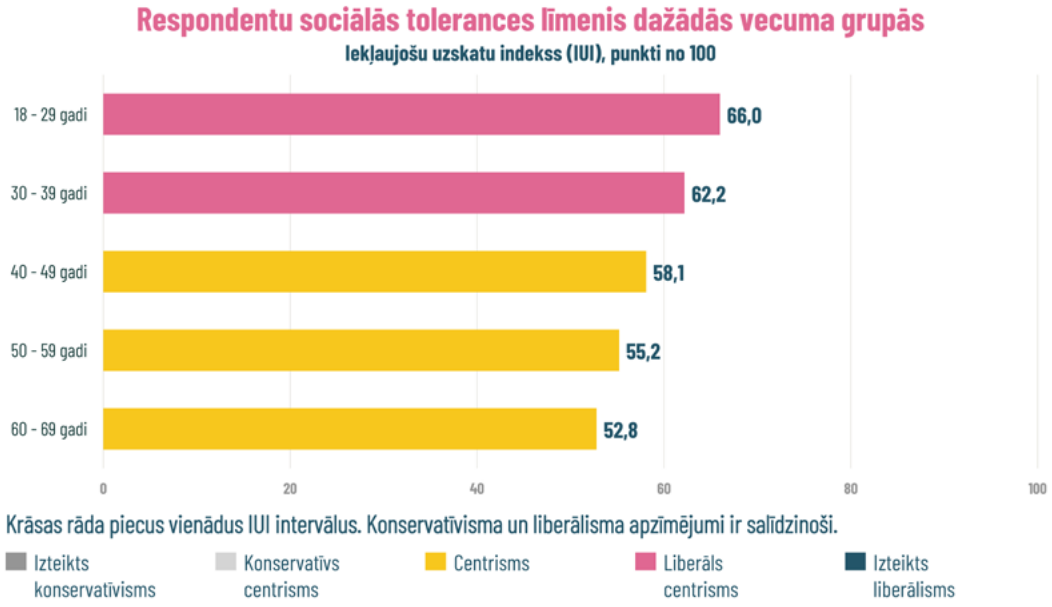
Nepilsoņu tēmā augsto rezultātu īpaši veicina respondentu nepiekrišana izglītības iespēju ierobežošanai un izraidīšanai no valsts latviešu valodas eksāmena nenokārtošanas dēļ.

Apgalvojums	Piekrīt, q %	Piekrišanas ietekme uz IUI
Seksualitātes tēmas apspriešana ģimenē ir svarīga bērna attīstībai	65,7	+
Krievu kultūras klātbūtne Daugavpilī neapdraud Latvijas drošību	65,3	+
Fizisks sods ir pieņemams bērna audzināšanā	10,0	-
Sievietes mēdz būt pārāk emocionālas svarīgu lēmumu pieņemšanā	49,8	-
Daugavpilī nav pieņemami rīkot LGBTK+ praida gājienu	55,8	-
Imigranti no Āzijas un Āfrikas valstīm apdraud Latvijā ierastās kultūras vērtības	54,6	-

Sieviešu tiesību vērtējumā 80,1 % nepiekrīt tam, ka sievietēm nebūtu vēlams ieņemt politiskus amatus. Vienlaikus 49,8 % piekrīt apgalvojumam par sieviešu pārmērīgu emocionalitāti svarīgu lēmumu pieņemšanā. Šajā izlasē ir redzams, ka sieviešu globālo tiesību atbalsts un ikdienas stereotipi par viņām var pastāvēt vienlaikus.

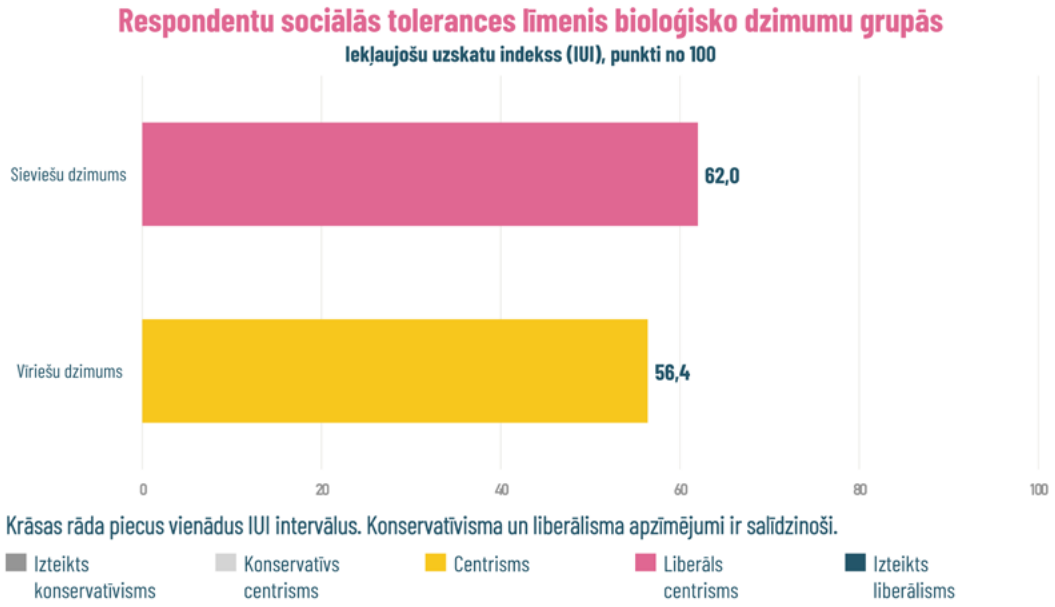
3.2. Vecuma grupas

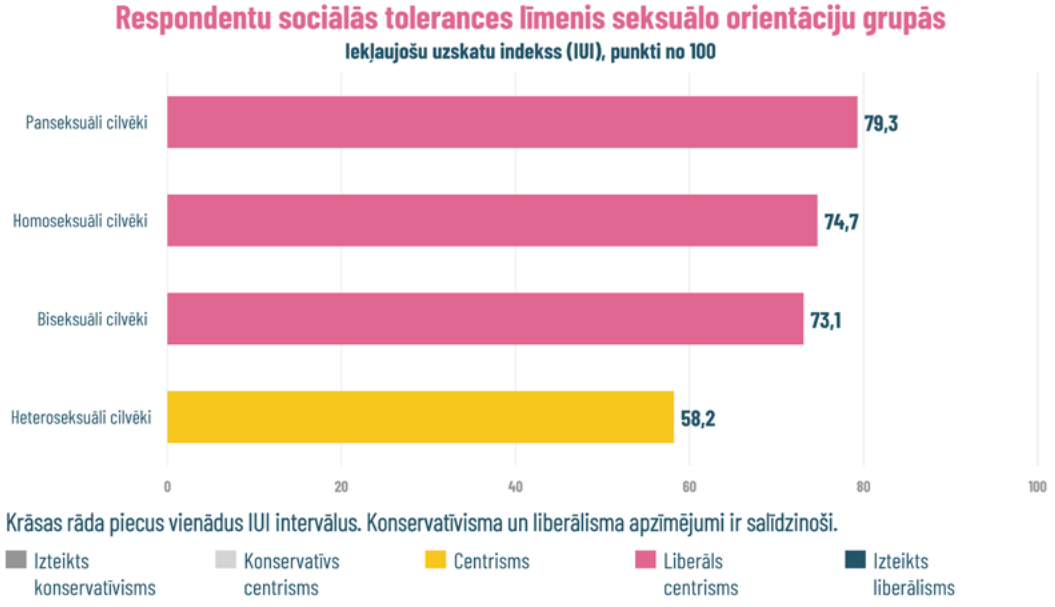
Vecumā no 18 līdz 29 gadiem vidējais IUI ir 66,0, 30 – 39 gados 62,2, 40 – 49 gados 58,1, 50 – 59 gados 55,2, bet 60 – 69 gados 52,8 punkti. Šo vecuma grupu vidējie veido pakāpeniski lejupejošu virkni. No 70 – 79 gadu grupas ir septiņas atbildes, bet no 80 gadu un vecāku cilvēku grupas tikai viena, tāpēc IUI tām netika rēķināts.

3.3. Dzimuma un seksuālās orientācijas grupas

Dzimšanas brīdī piešķirtā sieviešu dzimuma grupas vidējais IUI ir 62,0, bet vīriešu dzimuma grupas – 56,4 punkti. Tas ir atsevišķs salīdzinājums no pašreizējās dzimumidentitātes vērtējuma.

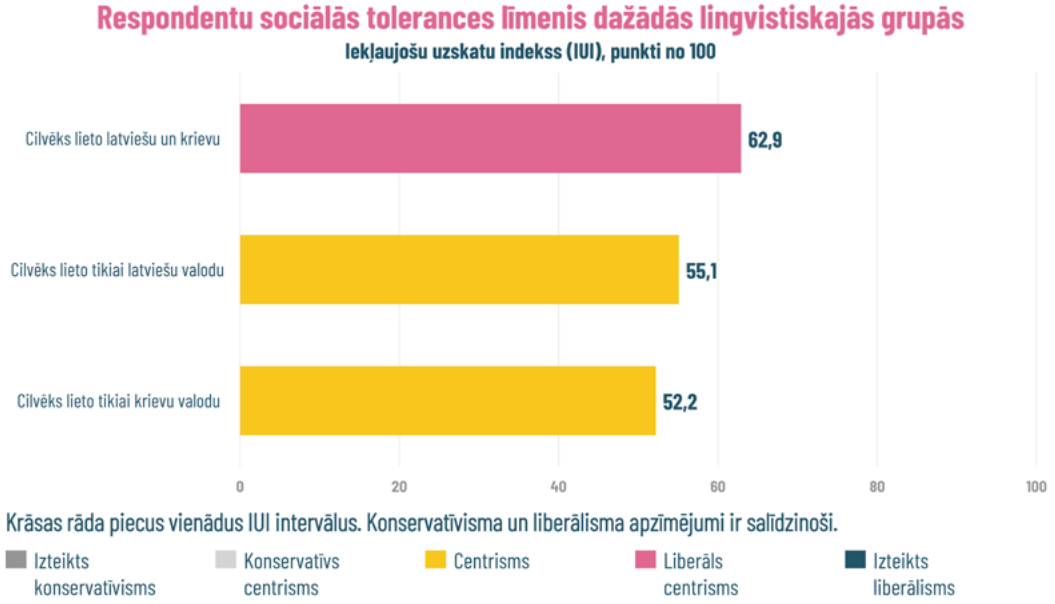

Pašreizējo dzimumidentitāti kā sievieti norādījuši 154 cilvēki. Viņu vidējais IUI ir 61,2. Kā vīrieti sevi raksturo 89 cilvēki ar vidējo 56,1, bet nebināru identitāti norādījuši septiņi ar vidējo 81,0. Arī panseksuālo respondentu grupas vidējais 79,3 balstās septiņās atbildēs. Šo mazo grupu rezultāti interpretējami piesardzīgi.

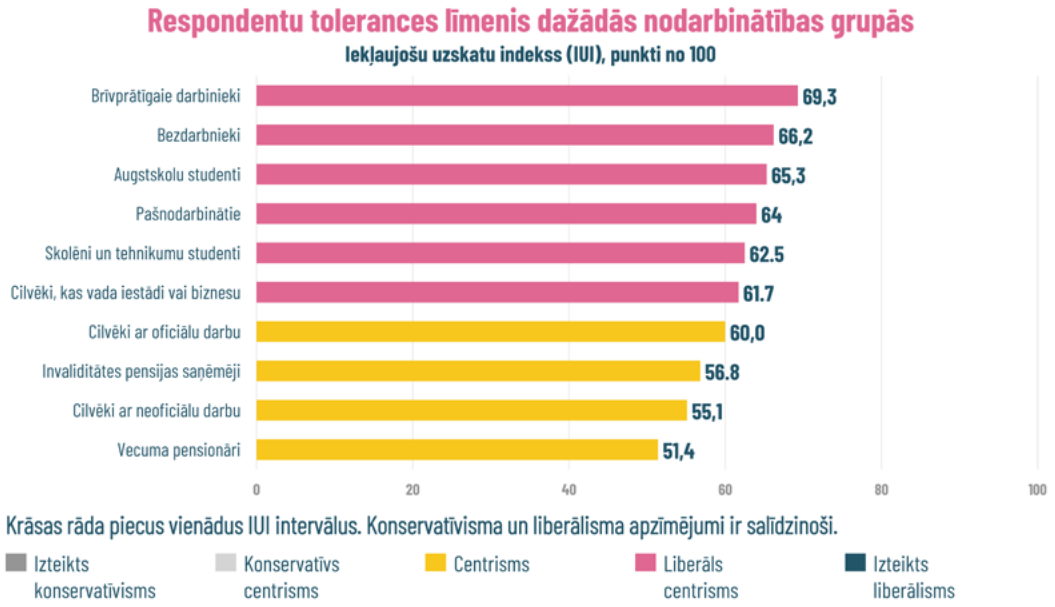
Homoseksuālo respondentu kopējais IUI ir 74,7, biseksuālo 73,1, bet heteroseksuālo 58,2. Atšķirības redzamas arī atsevišķās tēmās, piemēram, imigrantu jautājumos homoseksuālo respondentu vidējais ir 67,4, bet heteroseksuālo – 39,3 punkti.

3.4. Lingvistiskās grupas

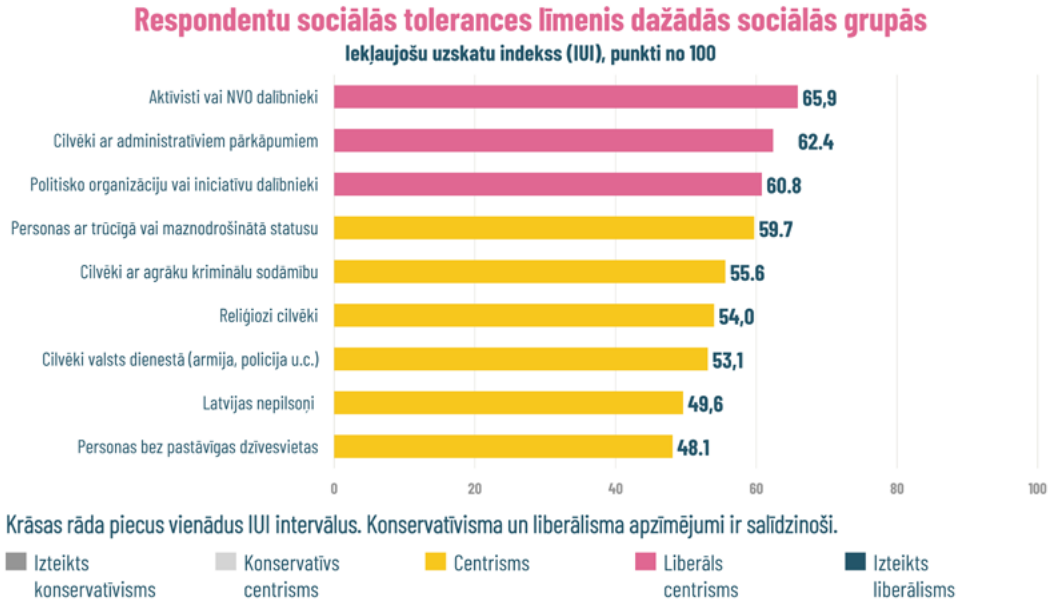

Latviešu un krievu valodas koplietotāju vidējais IUI ir 62,9, tikai latviešu valodas lietotāju ir 55,1, bet tikai krievu valodas lietotāju 52,2 punkti. Vienas ikdienas valodas lietotājiem vidēji ir 53,2, divu valodu lietotājiem 60,5, bet trīs vai vairāk valodu lietotājiem 64,0 punkti. Valodu grupas raksturo lietojumu, nevis tautību vai valodas prasmes līmeni.

3.5. Nodarbošanās un sociālie statusi

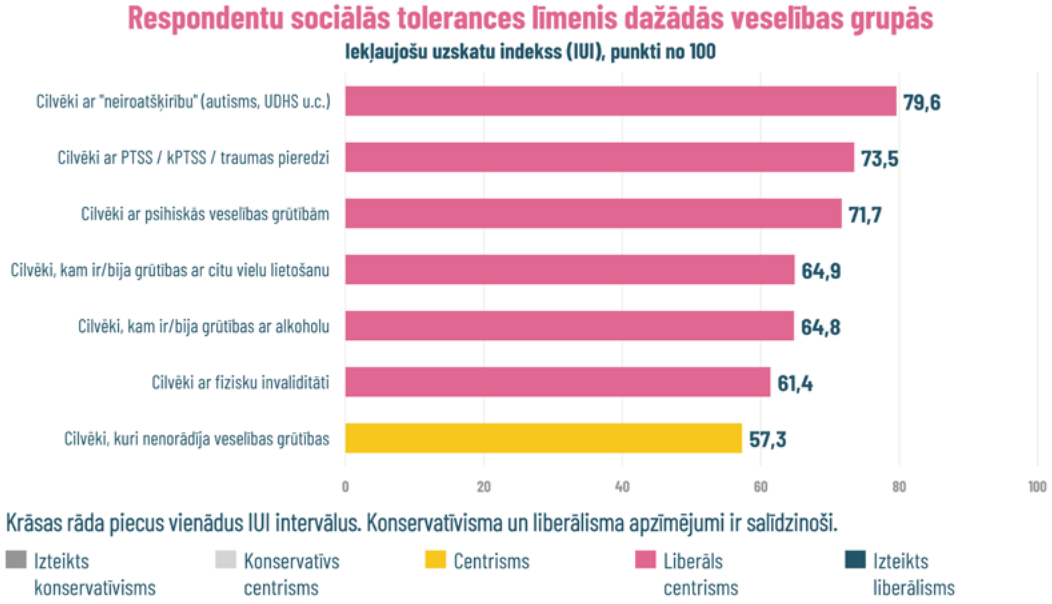

Brīvprātīgā darba veicēju grupas vidējais IUI ir 69,3, bezdarbnieku 66,2, augstskolu studentu 65,3, bet vecuma pensionāru 51,4 punkti. Viena persona var norādīt vairākus statusus. Tāpēc šīs vērtības neapraksta savstarpēji izslēdzošas vai pēc citām pazīmēm vienādas grupas.

Aktīvistu un NVO dalībnieku vidējais IUI ir 65,9, politisko organizāciju vai iniciatīvu dalībnieku ir 60,8, reliģiozu cilvēku ir 54,0, Latvijas nepilsoņu ir 49,6 un cilvēku bez pastāvīgas dzīvesvietas ir 48,1 punkti. Viena persona var norādīt vairākus statusus. Tāpēc šīs vērtības neapraksta savstarpēji izslēdzošas vai pēc citām pazīmēm vienādas grupas.

3.6. Pašu norādītās veselības un funkcionēšanas grūtības

Respondentiem ar neiroattīstības īpatnībām vidējais IUI ir 79,6, ar PTSS vai citu ar traumu saistītu pieredzi 73,5, ar psihiskās veselības grūtībām 71,7 punkti. Cilvēkiem, kuri veselības grūtības nav norādījuši, vidējais ir 57,3. Šīs kategorijas var pārklāties un tās balstītas pašvērtējumā.

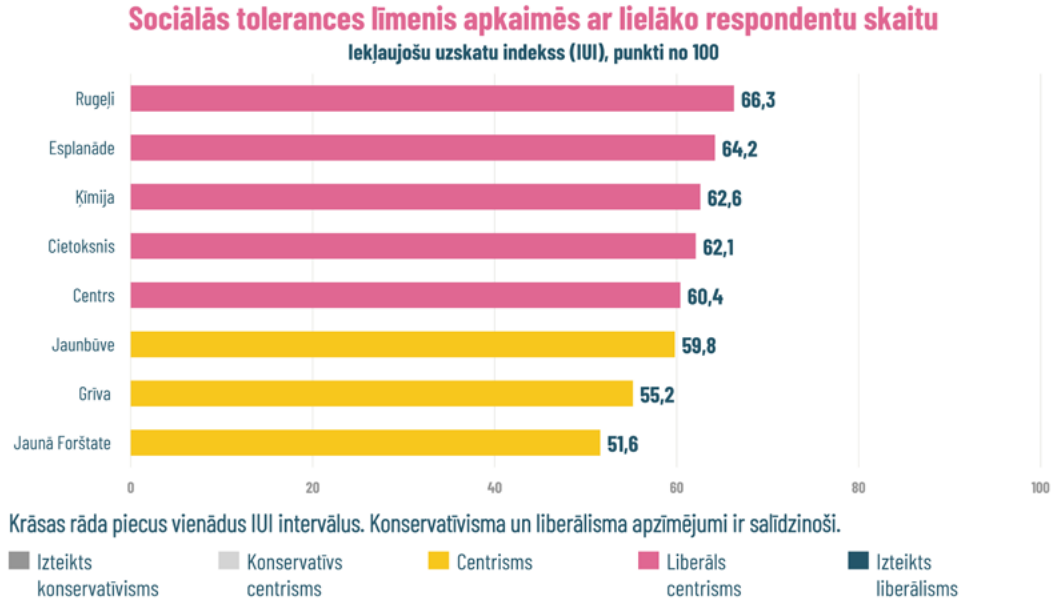
3.7. Vairāku pazīmju kombinācijas

Starp sākotnējā analīzē salīdzinātajām pazīmju kombinācijām zemākais vidējais IUI ir 42,9 punktu grupā, kurā apvienoti cilvēki ar dzimšanas brīdī piešķirtu vīriešu dzimumu, heteroseksuālu orientāciju un reliģiozu pašidentifikāciju — tajā ir 11 respondenti. Augstākais vidējais ir 83,8 punktu grupā, kurā apvienots dzimšanas brīdī piešķirts sieviešu dzimums, homo-, bi- vai panseksuāla orientācija un angļu valodas lietojums ikdienā; tajā ir 10 respondenti.

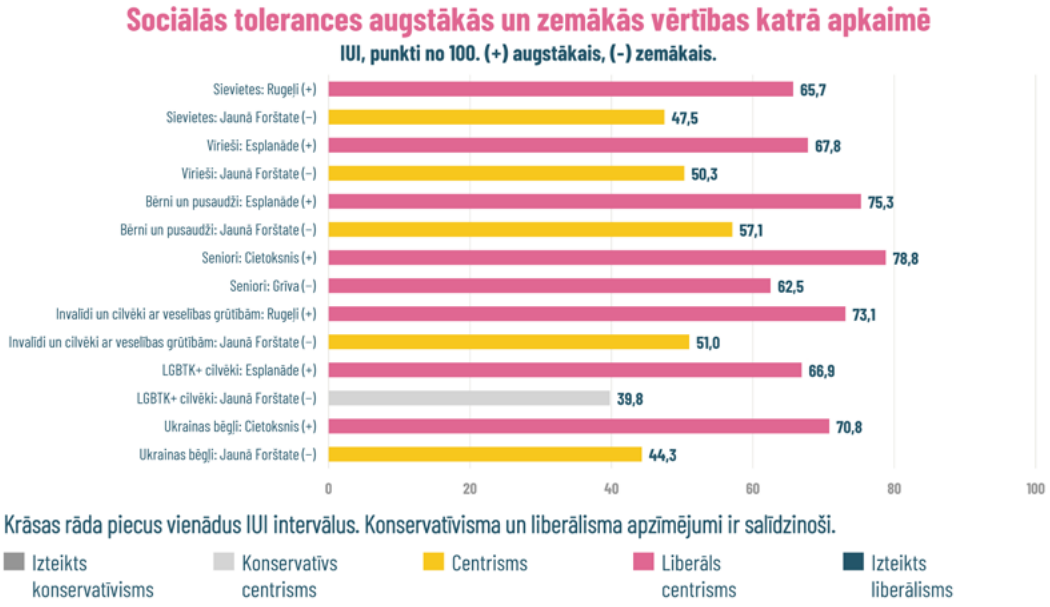
Šie profili ir nelielu, pēc vairākām pazīmēm atlasītu grupu apraksti. Tos nevar interpretēt kā visiem šo pazīmju cilvēkiem raksturīgu īpašību vai pierādījumu par katras pazīmes atsevišķu ietekmi.

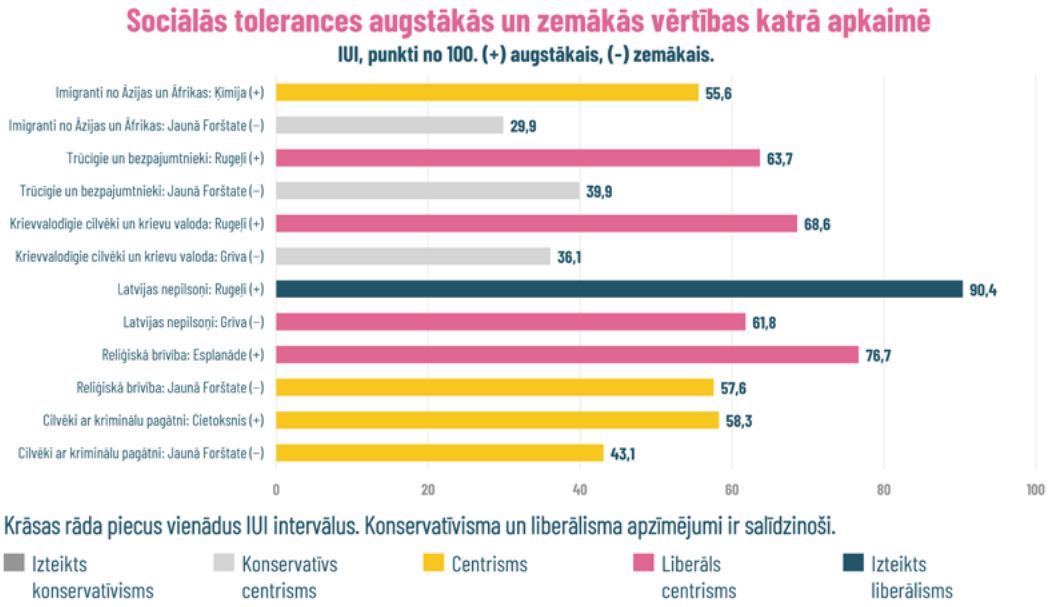
3.8. Apkaimju kopējais un tematiskais salīdzinājums

Galvenajā salīdzinājumā iekļautas astoņas apkaimes ar vismaz 10 atbildēm. Augstākais vidējais IUI ir Ruģeļu respondentu grupai (66,3), zemākais — Jaunās Forštates grupai (51,6). Atšķirība ir 14,7 punkti.

Neviena apkaimes respondentu grupa nav ar augstāko IUI visās tēmās. Jaunajai Forštatei zemākais vidējais ir desmit no 13 tēmām. Grīvas respondentu grupai zemākie vidējie ir senioru, krievvalodīgo un nepilsoņu jautājumos.

Attieksmē pret imigrantiem augstākais vidējais ir Ķīmijas respondentu grupai – 55,6 punkti. LGBTK+ jautājumos augstākais ir Esplanādei – 66,9. Cietoksnim augstākie vidējie ir senioru (78,8) un Ukrainas kara bēgļu (70,8) tēmās.

3.9. Apkaimju sociālekonomiskais konteksts

Papildu kontekstam izmantoti apkaimju līmeņa rādītāji: vidējā mēneša bruto darba samaksa pirms nodokļiem 2025. gadā, pieaugušo ar augstāko izglītību īpatsvars 2025. gadā un tautību sastāvs 2026. gada sākumā (4. avots).

Apkaime	Bruto alga, EUR	Augstākā izglītība, %	Latvieši, %	Krievi, %
Daugavpils	1 274	30,1	21,8	46,2
Jaunbūve	1 261	29,6	21,5	46,1
Ķīmija	1 232	27,4	21,1	49,3
Jaunā Forštate	1 272	28,6	19,0	47,4
Esplanāde	1 408	41,2	27,4	43,8
Centrs	1 497	48,5	26,3	43,0
Grīva	1 114	19,2	21,9	46,2
Ruģeļi	1 345	36,0	21,8	44,2
Cietoksnis	1 285	34,0	24,6	46,2

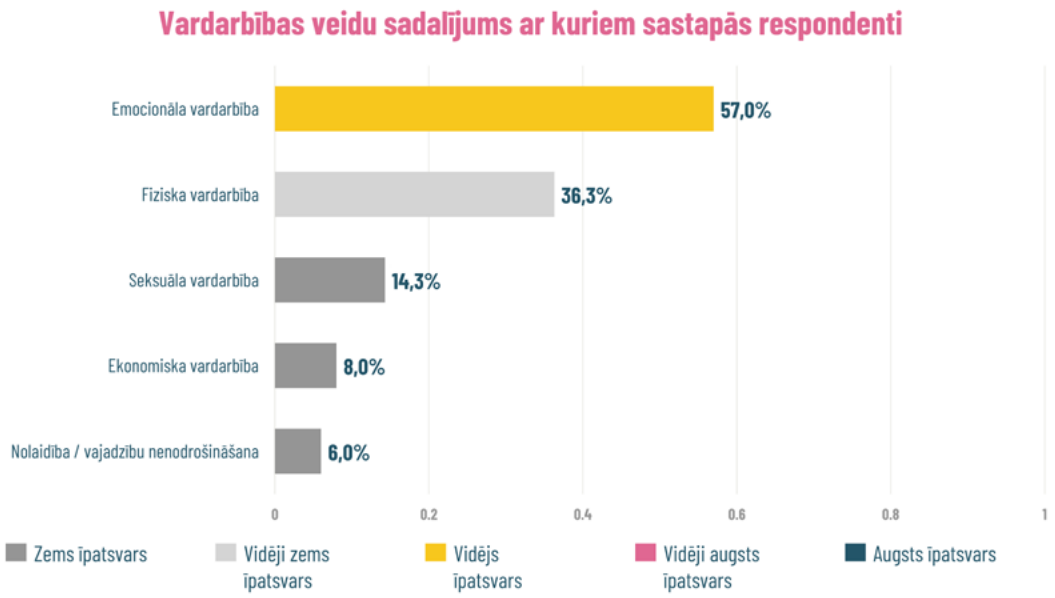
No tabulā iekļautajām apkaimēm Centrā ir augstākā norādītā alga un izglītības īpatsvars, tomēr aptaujas IUI tur ir zemāks nekā Ruģeļos un Esplanādē un Centrs ir 3. vietā. Ķīmijas respondentu IUI savukārt ir augstāks nekā Jaunajā Forštatē, lai gan tabulā norādītā alga un izglītības īpatsvars ir zemāks. Šie atsevišķie salīdzinājumi tomēr neļauj noteikt korelācijas stiprumu vai secināt, ka teritorijas rādītāji izskaidro individuālus uzskatus, jo konkrētiem respondentiem netika jautāts kāds no šiem rādītājiem.

3.10. Mazāk pārstāvētās apkaimes

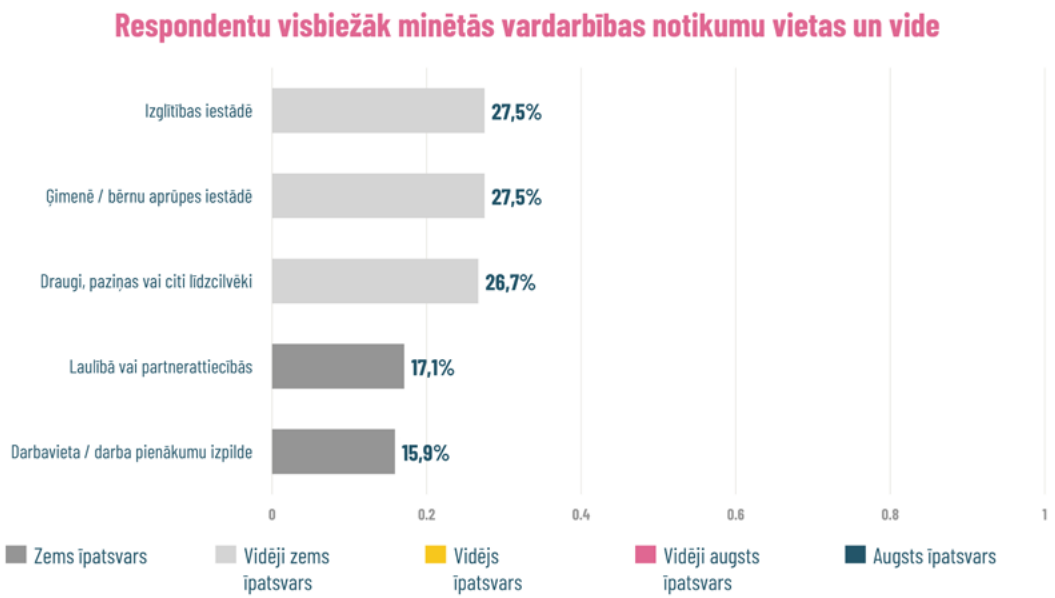
No Dzelzceļnieka saņemtas astoņas atbildes, Gajoka – sešas, Vecās Forštates un Viduspoguļankas pa četrām, Čerepovas un Mežciema pa trim, Dzintariem, Judovkas, Ezermalas un Nīderkūniem pa divām, bet Križiem un Jaunstropiem pa vienai. No Vecstropiem, Kalkūniem, Vizbuļiem, Mazajiem Stropiem un Liginišķiem atbilžu nav.

3.11. Vardarbības pieredze

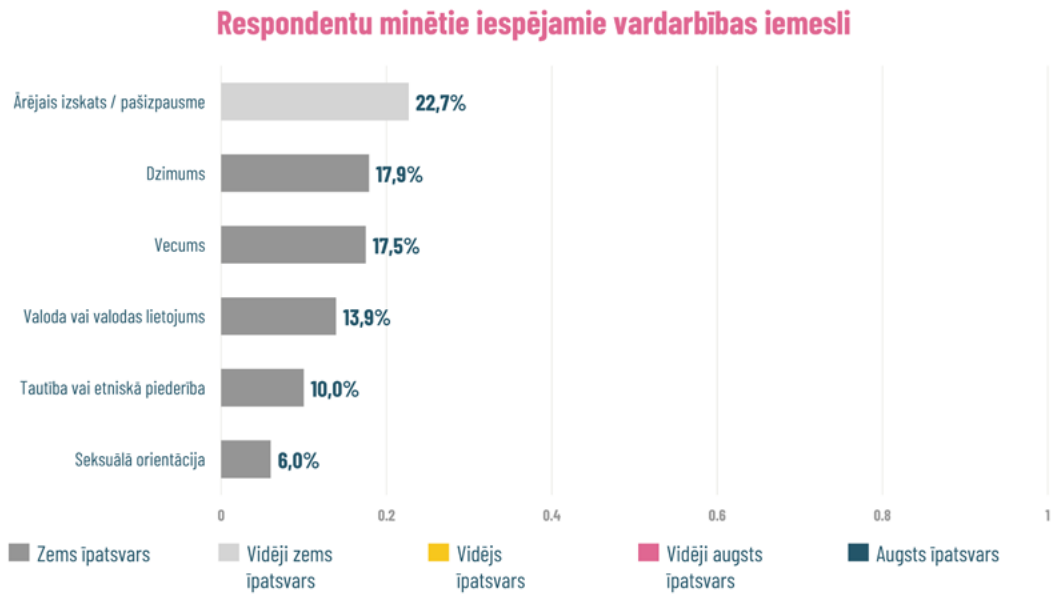
Vismaz vienu pret sevi vērstu vardarbības veidu atzīmējuši 155 cilvēki jeb 61,8 % no visiem 251 respondentiem. Vardarbības nepiedzīvošanu atzīmējuši 79 (31,5 %), bet nevēlēšanos atbildēt – 19 (7,6 %).

Emocionālu vardarbību norādījuši 143 cilvēki (57,0 %), fizisku 91 (36,3 %), seksuālu 36 (14,3 %), ekonomisku 20 (8,0 %), bet nolaidību vai pamatvajadzību nenodrošināšanu – 15 (6,0 %). Divus vai vairākus vardarbības veidus atzīmējuši 92 cilvēki (36,7 %).

Izglītības iestādi un ģimeni vai bērnu aprūpes iestādi katru minējuši 27,5 % respondentu, saskarsmi ar draugiem, paziņām vai citiem cilvēkiem 26,7 %, partnerattiecības 17,1 %, darbavietu vai darba pienākumu izpildi 15,9 %. Internetu vai sociālos tīklus minējuši vēl 33 cilvēki (13,1 %), sabiedrisko transportu 24 (9,6 %), veselības aprūpi 17 (6,8 %). Šie dati raksturo norādīto pieredzes vidi, nevis konkrētu iestāžu pašreizējo drošību Daugavpilī.

Ārējo izskatu vai pašizpausmi minējuši 22,7 %, dzimumu 17,9 %, vecumu 17,5 %, valodu vai tās lietojumu 13,9 %, tautību vai etnisko piederību 10,0 %, seksuālo orientāciju 15 cilvēki jeb 6,0 %. Vēl 56 cilvēki (22,3 %) norādījuši, ka vardarbība nav bijusi saistīta ar konkrētu viņu pazīmi vai apstākli. Šīs ir respondentu interpretācijas, nevis neatkarīgi pierādīti vardarbības motīvi.

3.12. Vardarbības pieredzes saistība ar uzskatiem un respondentu grupām

Salīdzinājumā izmantotas 154 atbildes ar nepārprotami norādītu vardarbības pieredzi un 77 atbildes, kurās atzīmēta tikai tās nepiedzīvošana. Pirmās grupas vidējais IUI ir 62,3, otrās – 55,8 punkti. Starpība ir 6,5 punkti.

C sadaļā norādītā pieredze	Cilvēku skaits	IUI
Atzīmēta vardarbības pieredze	154	62,3
Atzīmēta tikai tās nepiedzīvošana	77	55,8
Emocionāla vardarbība	143	62,9
Fiziska vardarbība	91	63,5
Seksuāla vardarbība	36	70,3
Ekonomiska vardarbība	20	63,9
Nolaidība un pamatvajadzību nenodrošināšana	15	61,6

Vardarbības veidu grupas pārklājas. Seksuālas vardarbības pieredzes grupas vidējais IUI ir 70,3. Šajā grupā tikai 5 no 36 respondentiem (13,9 %) piekrīt apgalvojumam, kas sievietes apģērbs ir saistīts ar viņas atbildību par uzmākšanos. Grupā, kura norādījusi tikai vardarbības nepiedzīvošanu, piekrīt 26 no 77 (33,8 %).

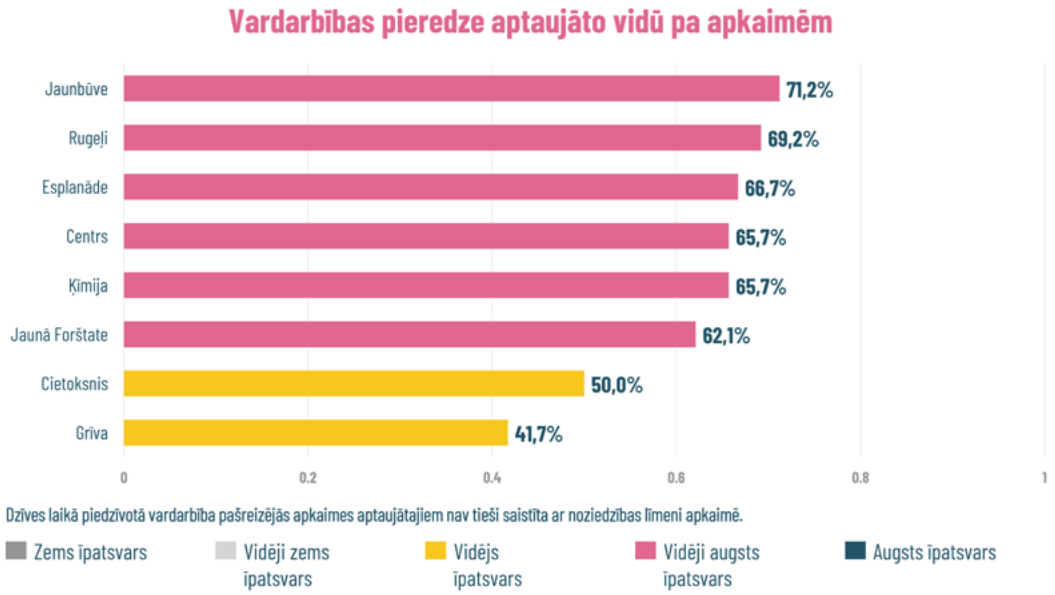
Nākamajā tabulā norādīts, cik cilvēku katrā respondentu grupā C1 apakšsadaļā atzīmējuši vismaz vienu vardarbības veidu. Procentu saucējs ir konkrētās grupas cilvēku skaits, nevis visi 251 respondenti. Sieviešu un vīriešu rindās izmantota pašreizējā dzimumidentitāte.

Respondentu grupa	Atzīmēja / visi grupā	Grupā, %
18 — 29 gadi	45 no 66	68,2
50 gadi un vairāk	35 no 73	47,9
Sievietes	90 no 154	58,4
Vīrieši	58 no 89	65,2
Cilvēki ar heteroseksuālu orientāciju	123 no 207	59,4
Homo-, bi- vai panseksuāla orientācija	28 no 30	93,3
Ticīgi (reliģiozi) cilvēki	28 no 40	70,0
Cilvēki ar neiroattīstības īpatnībām	14 no 15	93,3
Cilvēki ar psihiskās veselības grūtībām	22 no 26	84,6
Cilvēki, kuriem ir/bija ar alkohola lietošanu saistītas grūtības	14 no 17	82,4

Homo-, bi- vai panseksuālo respondentu grupā vismaz vienu vardarbības veidu norādījuši 28 no 30 (93,3 %), heteroseksuālo respondentu grupā 123 no 207 (59,4 %). Atšķirība ir 33,9 procentpunkti. Neiroattīstības īpatnību grupā pieredzi norādījuši 14 no 15 (93,3 %), psihiskās veselības grūtību grupā 22 no 26 (84,6 %). Šie skaitļi jāvērtē kopā ar nelielajiem grupu apjomiem un atlasi.

3.13. Vardarbības pieredze apkaimju respondentu grupās

Apkaimju salīdzinājumā izmantota cilvēku pašreizējā dzīvesvietas apkaime, savukārt C1 attiecas uz visu dzīves laikā piedzīvoto. Tāpēc šie rezultāti raksturo apkaimēs dzīvojošo respondentu pieredzi, nevis vardarbības notikumu biežumu šo apkaimju teritorijā.

Augstākais īpatsvars šo apkaimju izlasēs ir Jaunbūvē — 42 no 59 cilvēkiem (71,2 %), zemākais Grīvā — 5 no 12 (41,7 %). Nelielās grupās viena cilvēka atbilde būtiski maina procentu. No šī salīdzinājuma nevar izveidot apkaimju drošības vai noziedzības reitingu.

4. Datu interpretācija

4.1. Tiesību atbalsts un ikdienas stereotipi

Kopējais IUI apkopo dažādas nostājas, kas atsevišķās tēmās var atšķirties. Piemērs par sieviešu tiesībām parāda, ka atbalsts dalībai politikā neizslēdz piekrišanu stereotipiem par lēmumu pieņemšanu. Arī relatīvi augsta nepilsoņu pieņemšana vēl nenozīmē, ka paši nepilsoņi ir ar tik pat pieņemošu attieksmi pret visām citām grupām. Tādēļ darbā ar sabiedrības attieksmi nozīmīgi ir konkrētie apgalvojumi un ikdienas situācijas, ne tikai viens kopējais skaitlis.

Sociālā iekļautība aptver gan uzskatus, gan faktisko pieejamību un līdzdalību. Aptaujā tieši mērīti uzskati un personiski ziņota pieredze un no tiem nevar pilnībā noteikt pakalpojumu pieejamību vai diskriminācijas izplatību. Šī atšķirība ļauj 2026. gada aptauju skatīt kā papildinājumu 2022. gada minētajam pētījumam, kurā analizēti vides, resursu, informācijas un psiholoģiskie līdzdalības šķēršļi.

4.2. Respondentu sastāvs un apkaimju atšķirības

Jaunāka vecuma un vairāku valodu lietotāju grupām šajā izlasē ir augstāki vidējie IUI, taču tās var atšķirties arī pēc izglītības, pieredzes un sociālajiem kontaktiem. Angļu valodas lietojumu, neiroattīstības īpatnības vai seksuālo orientāciju nevar nosaukt par atvērtības cēloni tikai tāpēc, ka attiecīgās grupas vidējais ir augstāks — tam noteikti ir iemesls. Tas pats attiecas uz zemākajiem vidējiem reliģiozu cilvēku, pensionāru vai nepilsoņu grupās. Kontekstuāli daudz kas ir atkarīgs no personīgi pieredzētas vardarbības. Vardarbības pieredze patiešām var būt saistīta ar jebkādu no minētajiem rādītājiem, piemēram, seksuālo orientāciju.

Apkaimes nav vienveidīgas. Ruģeļiem ir augstākais kopējais vidējais IUI, tomēr Ukrainas bēgļu tēmā tas ir 47,8 punkti pret 58,6 punktiem visā izlasē. Esplanādes respondentu grupā pozitīvi izceļas LGBTK+ tēma, kā arī aptuveni divas trešdaļas respondentu no šīs apkaimes ir 18 — 39 gadus veci. Cietokšņa grupai pozitīvi rezultāti ir senioru un Ukrainas bēgļu tēmās. Jaunbūves un Centra vidējie ir tuvi kopējam rezultātam, bet tas nenozīmē vienādu visu šo apkaimju iedzīvotāju nostāju.

Jaunās Forštates un Grīvas negatīvie tematiskie rezultāti norāda uz nepieciešamību izpētīt konkrētās nostājas un izlasē pārstāvēto cilvēku sastāvu padziļināti. Savukārt apkaimju algu, izglītības un tautību rādītājus nedrīkst pārnest uz katru respondentu automātiski. Lai pārbaudītu patstāvīgas saistības, nepieciešami individuāla līmeņa dati un papildu analīze.

4.3. Vardarbības pieredzes interpretācija

Vardarbības pieredzi norādījušo grupas augstākais IUI ir aprakstoša saistība. Iespējami vairāki savstarpēji saistīti skaidrojumi: atšķirīga pieredze, jutīgums pret nevienlīdzību, spēja atpazīt vardarbību vai lielāka gatavība par to stāstīt. Aptauja neļauj noteikt, kurš skaidrojums dominē, un nepamato apgalvojumu, ka norādītā vardarbība pati rada atvērtākus uzskatus.

Augstais vardarbības pieredzes īpatsvars homo-, bi- un panseksuālo respondentu grupā ir pamats pievērst uzmanību šīs izlasē pārstāvētās grupas pieredzei un atbalsta vajadzībām. Tomēr norādītais notikumu laiks un vieta nav zināma. Tāpēc 93,3 % nevar interpretēt kā LGBTK+ cilvēku pašreizējo viktimizācijas risku Daugavpilī vai kā pierādījumu, ka visi minētie gadījumi notikuši tikai orientācijas dēļ.

4.4. Ko apkaimju pieeja dod līdzdalībai

Atbildes no 20 apkaimēm paplašina aptaujā pārstāvēto dzīvesvietu un pieredžu daudzveidību. Tas ir nozīmīgs ieguvums salīdzinājumā ar pieeju, kas uzrunātu tikai vienas vietas vai šaura kontaktu loka cilvēkus vai homogēni mēģinātu aprakstīt visu pilsētu. Tomēr aptvertās apkaimes nav pārstāvētas vienmērīgi, un teritoriāls tvērums pats par sevi nenodrošina visas pilsētas viedokļu pārstāvniecību. Ir nepieciešams lielāks respondentu skaits, kurš būtu proporcionāls pilngadīgo iedzīvotāju skaitam katrā apkaimē.

E-pasta uzaicinājumu, infolapiņu, mediju informācijas un personisko kontaktu apvienošana rāda aktīvas uzrunāšanas nozīmi un nepieciešamību Daugavpilī šāda veida pētījumu veikšanai. Līdzīgu personiska uzaicinājuma un pieejamas informācijas nepieciešamību uzsvēra 2022. gada pētījuma dalībnieki [1. avots, 4. — 5. lpp.]. Mazs atbilžu skaits nav pietiekams pamats saukt apkaimi par pasīvu vai aizmirstu un nākamajā izpētē būtu jāvērtē arī sasniedzamība, valoda, uzticēšanās un piemērotākie līdzdalības kanāli.

4.5. Turpmākā datu izmantošana

Biedrība var izmantot rezultātus stratēģijas īstenošanas prioritāšu un ikgadējā darba plāna precizēšanai: informatīvos materiālos skaidrot stereotipus un korektu terminoloģiju, apkaimēs vai NVO vidē organizēt dialoga pasākumus un veidot sadarbību ar cilvēktiesību un sociālās iekļaušanas organizācijām. Šīs darbības atbilst stratēģijas 1.2., 2.2., 3.1. un 3.2. apakšvirzienam [2. avots, 11., 13. — 15. lpp.].

Datus var izmantot sarunās ar pašvaldību, izglītības un sociālo pakalpojumu sniedzējiem un apkaimju Kopienām pēc pašas biedrības iniciatīvas vai ārpusorganizāciju un kopienu pieprasījuma. Turpmākā aptaujā lietderīgi saglabāt salīdzināmu jautājumu kodolu un skaidri dokumentētu IUI kodējumu, mērķtiecīgāk sasniegt mazāk pārstāvētās apkaimes un kvalitatīvās sarunās padziļināti pētīt zemāko vērtējumu iemeslus. Sensitīvi jautājumi par vardarbību jāuzdod tā, lai cilvēks varētu brīvi atteikties atbildēt.

Atkārtota izpēte var kļūt par atskaites punktu stratēģijas virziena periodiskai izvērtēšanai, taču pārmaiņas rādītājos būs salīdzināmas tikai tad, ja līdztekus vērtēs arī izlases sastāvu, datu ieguves veidu un apgalvojumu kodēšanas nemainīgumu [2. avots, 19. lpp.].

5. Secinājumi

1. Aptaujā apkopota 251 pieauguša cilvēka atbilde no 20 Daugavpils apkaimēm. Kopējais IUI ir 59,8 punkti no 100. Tas raksturo šo atlases izlasi un nav automātiski attiecināms uz visiem pilsētas iedzīvotājiem.
2. Augstākie tematiskie IUI ir Latvijas nepilsoņu, senioru un bērnu un pusaudžu jautājumos, zemākie ir imigrantu no Āzijas un Āfrikas, trūcīgo un bezpajumtnieku un LGBTK+ jautājumos. Tiesību atbalsts dažās tēmās pastāv līdzās ikdienas stereotipiem.
3. Jaunāka vecuma un vairāku ikdienas valodu lietotāju grupām vidējie IUI ir augstāki. Šīs atšķirības nevar skaidrot ar vienas pazīmes patstāvīgu ietekmi, jo grupas pārklājas un nav izlīdzinātas pēc citām pazīmēm.
4. Astoņu salīdzināmo apkaimju vidū augstākais kopējais IUI ir Ruģeļu respondentu grupai (66,3), zemākais ir Jaunās Forštates grupai (51,6). Starpība ir 14,7 punkti. Neviena apkaime nav ar augstāko rezultātu visās 13 tēmās.
5. Viedokļu ieguve no dažādām apkaimēm paplašināja aptaujā pārstāvēto dzīvesvietu un pieredžu loku, bet vienlaikus nevienmērīgā atsaucība un atbilžu trūkums piecās trūkstošās apkaimēs parāda vajadzību pilnveidot dalībnieku sasniegšanas metodiku.
6. Vismaz vienu vardarbības veidu norādījuši 155 respondenti (61,8 %) un visbiežāk ir minēta emocionāla vardarbība — 143 atbildēs (57,0 %). Atsevišķo izvēļu pārklāšanās kontekstuāli jāņem vērā, lasot C sadaļas procentus.
7. Homo-, bi- vai panseksuālo respondentu grupā vardarbības pieredzi norādījuši 28 no 30 (93,3 %), bet heteroseksuālo respondentu grupā 123 no 207 (59,4 %). Tas pamato uzmanības vajadzību izlasē pārstāvēto cilvēku pieredzei un īpatnībām, bet nenosaka pašreizēju risku Daugavpilī vai pierādītus vardarbības motīvus.
8. Nepārprotami norādītas vardarbības pieredzes grupas vidējais IUI ir 62,3, bet tikai nepiedzīvošanu norādījušajiem ir 55,8. Aprakstošie rezultāti atbilst darba hipotēzei, tomēr nepierāda statistisku nozīmīgumu vai vardarbības cēlonisku ietekmi uz uzskatiem.
9. Aptaujas rezultāti izmantojami biedrības izglītojošā darbā, apkaimju dialogā un cilvēktiesību aizsardzībā, savienojot attieksmes izpēti ar praktisku līdzdalības šķēršļu mazināšanu. Nākamajai izpētei būtiska ir pilnveidotāka metodika un tās organizētāka realizēšana, kā arī plašāka apkaimju sasniedzamība un sensitīvas pieredzes droša apspriešana.

Izmantotie avoti

1. Klāsons, G., Selecka, A., Hermane, A. (2022). Latgales iedzīvotāju ar ierobežotām iespējām iesaiste kultūras norisēs. Pētījuma ziņojums. Daugavpils. https://www.daugavpils.lv/assets/upload/manager/Kultura/Dokumenti/petijums_2022.pdf;
2. Biedrība Cita Daugavpils. (2026). Biedrības Cita Daugavpils darbības stratēģija 2027. – 2030. gadam. Daugavpils. https://citadaugavpilsresursi.blob.core.windows.net/dokumenti/cd-strategija.pdf;
3. Biedrība Cita Daugavpils. (2026). Projekta "Citi runā, mēs darām: biedrības Cita Daugavpils kapacitātes stiprināšana" 4. aktivitātes darba plāns. Iekšējais plānošanas dokuments. Daugavpils.
4. Centrālā statistikas pārvalde, Oficiālās statistikas portāls. URL: https://stat.gov.lv/lv.

Biedrība
CITA DAUGAVPILS
2026